

REGIONAALMINISTRI
VALITSEMISALA

Kohaliku omavalitsuse teostamine kohtu kaudu

Linnade ja Valdade Päevad

26. märts 2014

Riigikohtu lahendi sisu

Riigikohus otsustas 16. märtsil 2010. a kohtuasjas nr [3-4-1-8-09](#), (edaspidi *Riigikohtu lahend*) jätta rahuldamata Tallinna Linnavolikogu taotluse kogu ulatuses, kuid tunnistada põhiseadusega (edaspidi *PS*) vastuolus olevaks selliste õigustloovate aktide andmata jätmise, mis:

- 1. sätestaksid, millised seadusega KOV-dele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud;**
 - 2. eristaksid KOV-dele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud rahast ning näeksid ette KOV-dele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamise riigieelarvest.**
- Seejuures eeldab PS nõuetele vastav KOV-de rahastamise korraldus seda, et oleks selgelt eristatav, milline raha on ette nähtud omavalitsuslike ülesannete täitmiseks ja milline raha on mõeldud KOV-le seadusega pandud riiklike kohustuste täitmiseks.

Põhisõnum juhendist

- SiM koostas juhendi, mille alusel tuli ministriumitel hinnata ning tuvastada, kas ministriumi valitsemisala õigusaktides on KOV-idele täitmiseks pandud olemuselt riiklike ülesandeid, esitades tagasiside analüüsi vormis, milles sisaldub KOV täidetavate riiklike ülesannete tunnuseid kandvate ülesannete sisu ning põhjendus, miks nimetatud ülesanded ei ole olemuselt omavalitsuslikud, vaid on riiklikud.
- Juhend sisaldas konkreetseid kriteeriume ülesannete olemuse määratlemiseks
- Ministriumid ei pea ülesande raames analüüsima siiski kõiki nende valitsemisala õigusaktidest tulenevaid KOV täidetavaid ülesandeid, vaid ainult neid ülesandeid, mille puhul on/tekib kahtlus nende olemuslikus kuulumises KOV pädevusse.
- Samuti paluti KOV liitudel teavitada, millised ülesanded ning mis põhjendusega on KOV poolt täidetavad riiklikud ülesanded ja tuleks seetõttu riigieelarves eristada sihtotstarbelise kuluna.

Liitude vastukaja

- Püüdes analüüsida seaduste ja nende alusel antud määrustega kohalikele omavalitsustele pandud ülesandeid, võttes aluseks Teie kirjale lisatud tabelid, tuleb tunnistada, et õigusaktide olemasolevate üksikute sätete kaupa riikliku või omavalitsusliku olemuse tuvastamine ja/või selle üle otsustamine, ei vii eesmärgile lähemale.
- Teeme ettepaneku, sarnaselt Siseministeriumile saadetud kirjas esitatud ettepanekuga, erinevate seadustega kohalikele omavalitsustele pandud ülesannete puhul välja töötada koostöös üleriigiliste omavalitsusliitudega ühtne metoodika ülesannete täitmiseks vajalike kulude hindamiseks ja määrata kindlaks maksumus ning välja töötada põhiseaduse kohane rahastamissüsteem.

KOV ülesannete loetelu

Loodus, maavarad, vesi, õhk, maaparandus, keskkonnakaitse				
Avalik teave ja registrid				
TEGEVUS				
Elamu- ja kommunaalmajandus; vesi ja kanalisatsioon; transport; ruumiline planeerimine				
1. Tervishoid				
TEGEVUS	SEADUS	RAKENDUS- AKTID	Olemus – (K)/ (R)	Rahastamine, muud kommentaariid
2. Sotsiaalhoolekanne				
3. 1. Valla- või linnavalitsus korraldab omavalitsuse sotsiaalhoolekannet.	Sotsiaalhoolekande seadus § 5		KOV	Sotsiaalse kaitse tagamine on olemuslikult KOV ülesanne. PS kommentaariid lk 642
4.				
5. 2. KOV üksuse ülesanded sotsiaalhoolekande korraldamisel on: (1) kohaliku sotsiaalhoolekande arengukava väljatöötamine valla või linna arengukava osana; (2) sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldamine ning sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine; sotsiaalhoolekandevalaste statistiliste aruannete koostamine ja nende esitamine maavanemale käesoleva seaduse § 6 punkti 8 ¹ alusel kehtestatud korras ja (4) eestkostesutuse töö korraldamine; (5) Proteeside, ortopeediliste ja muude abivahenditega varustamise korraldamine maakonnas (kui Maavanem annab selle ülesande täitmise SHS § 7 lõike 1 punktis 5 alusel halduslepinguga üle KOV-le).	§ 8 (RT I 04, 89, 605)		KOV/ RIIK	Punktid 1-4 on KOV. Punkt 5: proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite varustamine on riiklik ülesanne, mida korraldab maavalitsus. Kui maavanem volitab selle ülesande täitmise edasi KOV-le SHS § 7 lg 3 alusel on tegemist ikkagi riikliku ülesandega, mille täitmine on edasi volitatud KOV-le.
6.				
7.				
8. 3. Valla- või linnavalitsus korraldab vallas või linnas sotsiaalnõustamist	§ 11 lg 3		KOV	
4. KOV asutus esitab majandustegevuse registris rehabilitatsiooniteenuse osutajana registreerimiseks Sotsiaalkindlustusametile majandustegevuse registri seaduse § 20 lõike 4 alusel kehtestatud registreerimistaotluse	§ 11 ⁹ lg 1		KOV	Antud juhul KOV ise on teenuse osutaja ja seega teeb vajalikud toimingud, kuid rehabilitatsiooniteenus on riiklik ülesanne.
5. KOV asutuse kaudu osutatakse käesoleva seaduse § 10 punktides 1 ² –1 ⁶ nimetatud teenuseid (<i>erihooolekandeteenused</i>),	§ 11 ¹⁵		KOV	Tegemist on riikliku teenusega, mille üheks

Protsess

- Oma valitsemisala seadustest tuvastasid 2010. a analüüsi käigus KOV täidetavaid riiklikke ülesandeid esialgu: KaM, PõM, KuM, SiM
- OVLid võimalikke KOV täidetavaid riiklikke ülesandeid välja ei toonud.
- Edasiste arutelude käigus jäid sõelale vaid järgmised ülesanded:
 - KuM: Raamatukoguteenuse osutamine (rahvaraamatukogu seaduse §-s 5 sätestatud ülesanne pidada maakonnaraamatukogu või valla ja linna keskraamatukogu)
 - SiM: (1) Sündide ja surmade registreerimine rahvastikuregistris; (2) Omasteta või avalikus kohas leitud surnu vedamine (Surma põhjuste tuvastamise seaduse § 30 lõige 5)
- SiM valdkonna seadusi täpsustati 2010, et ülesande kulud hüvitatakse KOVle riigieelarvest. KuM valitsemisalas oleva KOV ülesande riiklikku olemust ei ole veel seaduses täpsustatud.
- “Hallid alad” KOV ülesannete analüüsimisel:
 - KOV teostatav järelevalve ja KOV poolt läbiviidav järelevalve ja kohtuväline väärteomenetlus on ülesanded, mida ministeeriumid peaksid täiendavalt analüüsima.
 - KOV andmete esitamine riiklikesse registritesse ja andmekogudesse, mis ei ole tõlgendatav KOV täidetava riikliku ülesandena

Lühidalt

- Kaardistasime ja koondasime tabelina KÕIK seadusest tulenevad omavalitsuste ülesanded
- Saatsime 2010 suvel ministriumidele ja OVLidele ülesannete kaardistuse koos ministriumidelt saadud tagasisidega ülesannete olemuse kohta.
- Fikseeritud on pilt ja teadmine ülesannetest 2010. aasta seisuga
- 2010. aastal tehtud järeldused ei pruugi olla lõplikud. Õigusloome muudatuste käigus võib ilmnedagi veel KOV täidetavaid ülesandeid, mille puhul esinevad riiklikud tunnused.
- Olemasoleva kaardistuse põhjal saavad liidud ja ministriumid esitada täiendavaid ettepanekuid, millised ülesanded tuleks määratleda olemuselt riiklikud ning neid küsimusi reguleerivaid õigusakte saab edaspidi muuta kaasusepõhiselt.

REGIONAALMINISTRI
VALITSEMISALA

Täna tähelepanu eest!